

Vísinda- og tækniráð

Vísindi og nýsköpun í hnattrænu samhengi

Umræðuskjal fyrir fund ráðsins, 13. desember 2006

1. Stefna Vísinda- og tækniráðs

Í stefnu Vísinda- og tækniráðs sem samþykkt var í júní 2006 er m.a. lögð áhersla á að:

- hvetja fyrirtæki og ríkið til að taka saman höndum um sókn í rannsóknum og þróunarstarfi til að ná betri árangri í arðbærri nýsköpun og bæta alþjóðlega samkeppnishæfni á grundvelli þekkingar.

Á síðustu 20 árum hafa Íslendingar orðið virkir þátttakendur í hnattvæðingu vísinda og tækniþróunar sem er ein helsta driffjöður hagvaxtar um þessar mundir. Alþjóðlegt rannsóknasamstarf á sviði vísinda og tækniþróunar opnaði brautryðjendum í hópi tæknifyrirtækja leiðir í þeirri útrás sem fjármálamarkaðurinn síðan fylgdi eftir með þeim hætti sem nú blasir við. Íslendingar eru fullgildir veitendur á einstökum sviðum vísinda, tækni og fræða en voru aðallega þiggjendur áður. Íslenskir vísindamenn hafa náð góðum árangri í sókn í erlenda vísindasjóði austan hafs sem vestan enda virðist þetta samstarfsform henta á sviðum þar sem við erum sterk.

- **Hvernig grípum við spennandi tækifæri sem blasa við í hnattrænu þekkingarsamfélagi nútímans?**

2. Samkeppni um bestu vísindamenn

Samkeppnin um bestu vísindamennina harðnar. Ör uppbygging vísindastarfs í fjölmönnum ríkjum, t.d. Kína og Indlandi, hvetur fámennari þjóðir til að setja sér skýr markmið. Brýnt er að fylgjast vel með örum breytingum og leita nýrra tækifæra, bæði í Evrópu og í fjarlægari löndum.

Vísindamenn hafa verið í fararbroddi í útrás íslensks þekkingarsamfélags og leita bestu samstarfsmanna hvar sem er. Á sviðum þar sem íslenskt vísindasamfélag nýtur forskots hefur tekist að laða erlenda vísindamenn hingað og skapa alþjóðlegt vísindasamfélag þar sem öflug rannsóknarfyrirtæki hafa risið upp.

- **Hvernig tryggjum við að vísindasamfélag okkar sé eftirsóknarvert fyrir framúrskarandi vísindamenn frá fleiri löndum?**
- **Hvernig höldum við í besta fólkið?**
- **Verður spornað við þeirri þróun að þekkingar- og rannsóknarfyrirtæki flytji úr landi?**

Áherslur okkar verða hér eftir að skoðast í hnattrænu samhengi!

3. Nýmæli í fjármögnun á alþjóðlegu samstarfi

Sveigjanlegt skipulag og fjármögnun samvinnu ríkja í Evrópu er í deiglu. Nýmælin eru m.a. aukin áhersla á samstarf á völdum sviðum í hópi ríkja með sameiginlegan áhuga eða hagsmuni til að efla rannsóknir og nýsköpun. Eftir er til samstarfs um fjármögnun rannsóknáætla á ýmist með

Því að stofna sameiginlega sjóði eða að hvert ríki greiði kostnað af eigin þátttöku í verkefnum. Norðurlöndin og ESB styðja slíkt samstarf á afmörkuðum sviðum. Norrænar stofnanir (NordForsk og NICE) og/eða ESB greiða þannig mótframlag til að hvetja til slíks samstars í hverju tilviki. Það er mikilvægt að við treystum stöðu okkur í þessu alþjóðlega samstarfi.

- **Hvernig stöndum við að baki alþjóðlegri sókn íslensks vísindasamfélags?**
- **Hvernig metum við kosti og tókum ákvörðun um þátttöku?**

4. Nýjar atvinnugreinar

Ákvörðun um áherslur í vísindum og tækni snýst gjarnan um að byggja upp nýjar atvinnugreinar; um nýsköpun í atvinnulífinu. Mikil tækifæri í alþjóðlegu samstarfi eru á þeim sviðum þar sem landið sjálft, náttúra þess, samfélag og menning er mikilvæg uppspretta rannsókna og verðmætasköpunar, t.d. jarðvísindi, auðlindir, líf- og heilsuvísindi og íslensk miðaldafræði. Þekkingin sjálf, mannauðurinn, frumkvæði og framtak eru uppspretta nýsköpunar, m.a. í margvíslegri þjónustu, t.d. á sviði fjármálastarfsemi, flutninga og verslunar og í stofnun nýrra greina sem byggja á sérhæfðri tækniþekkingu.

- **Eigum við að safna saman kröftunum betur en áður á sviðum þar sem við teljum hægt að ná árangri og efla þar með samkeppnisstöðu þjóðarinnar?**
- **Hvaða vísindasvið eru líkleg til að skapa ný atvinnutækifæri í framtíðinni?**
- **Hvernig tryggjum við að ný þekking nýtist sem fyrst til nýsköpunar í atvinnulífinu eða bættrar almannaþjónustu?**

5. Framtíðarsýn í alþjóðlegu samstarfi

Til að svara þessum spurningum þarf að draga upp framtíðarsýn um þau svið sem eru í örastrí þróun eða líkleg til að verða mikilvæg fyrir Ísland á næstu 10 árum. Slíka sýn þarf að móta á nokkrum völdum sviðum þekkingar og atvinnulífs til að hvetja til samstillingar kraftanna og gefa ungu fólki mynd af því hvar þörf verði fyrir starfskrafta í framtíðinni. Vinna þarf greiningu á íslenskum „þekkingar- og atvinnulífsklösum“ sem einkennast af samvinnu milli opinberra aðila, rannsóknastofnana háskóla og fyrirtækja (sjá umræðuþlaggið **Klasar**).

- **Hvernig veljum við slík áherslusvið í vísindum og nýsköpun?**
- **Hvernig geta ráðuneytin og stofnanir þeirra, ásamt atvinnulífinu, unnið betur saman, vitandi að þekking nýtist þvert á múra fagsviða og atvinnugreina?**

Hér er umræðu þörf! Hér getur Vísinda- og tækniráð gegnt mikilvægu hlutverki með því að gangast fyrir því að draga upp framtíðarsýn sem lið í stefnumörkun og samráði við hagsmunaaðila.